

Alkmadders

NUMMER 167 – JAARGANG 42 – SEPTEMBER 2024
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

De Kuil 1948 – 1958

Meelboeren uit Oud-Ade

Op de fiets naar Australië

Duizend jaar

Kaag en Braassem (deel 5)

42e jaargang, september 2024, nummer 167
Kwartaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Alfred Bakker
Geert-Jan van Beek
Sjaak Bouwmeester
Jos Cozijn
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
E-mailadres van de redactie:
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Archief Stichting Oud Alkemade

Donateursbestand en adreswijzigingen

Leon Hogenboom
06-531 93 655 of per e-mail:
penningmeester@stichtingoudalkemade.nl

Donateurschap

Nieuwe donateurs zijn van harte welkom.
U kunt zich aanmelden via onze website,
per e-mail via info@stichtingoudalkemade.nl
of telefonisch bij het secretariaat: 06 204 56 548.
De minimumdonatie bedraagt € 20,- per jaar,
te voldoen op bankrekening NL09 INGB 0005 4356 41
van Stichting Oud Alkemade. Per post ontvangen
van Alkmadders kost € 12,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 5,75 en zijn verkrijgbaar tijdens de
openingsuren van het museum.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag
is het museum wel open.

Secretariaat

Annelies van Wieringen (06 204 56 548)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

De Stichting Oud Alkemade heeft de culturele ANBI-status
en betaalt daarom geen schenk- of erfbelasting.
Uw schenking komt dus geheel ten goede aan de
activiteiten van de Stichting Oud Alkemade.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
'Daar komt de bruid' feestelijk afgesloten	2
Tentoonstellingsnieuws	3
De Kuil: baksteen, beton en (weer) baksteen 1948-1958	4
De meelboeren van Rijkswetering en Oud-Ade, deel 2: Oud-Ade	8
Uniek: Richard van der Meer	11
Duizend jaar Kaag en Braassem (deel 5)	12
Uitnodiging voor de Donateursavond	14
Op de fiets naar Australië!	15
Turf maken in oorlogstijd	18
Een kerkbank als zoekplaatje	19

Van het bestuur

Beste donateurs,

Ik hoop dat u allemaal een mooie zomer gehad hebt en weer vol
interesse uitkijkt naar wat wij komend jaar voor u organiseren.
Wij hebben vanaf 1 september weer een interessante tentoon-
stelling voor u samengesteld met als thema 'De strenge winters
van vroeger'. Er is heel hard gewerkt om dit voor elkaar te krijgen
en het resultaat is prachtig met als blikvanger een oude ijszeiler
uit 1886, geschonken door Nico Bakker, waar wij heel blij mee
zijn en die wij graag aan u willen laten zien. Nico heeft ook de
officiële opening verricht met een verhaal over de geschiedenis
van deze ijszeiler en waarom hij hem aan ons museum geschon-
ken heeft.

Het hele museum is ingericht in winterse sfeer met alles wat daar
bij hoort zoals schaatsen, sleeën, kleding, documenten, films en
foto's van toen.

Verder wil ik u alvast wijzen op onze uitnodiging voor de dona-
teursavond verder in dit blad. Het belooft zeker een leuke avond
worden.

Stichting Oud Alkemade heeft ook weer een 'dankjeweldag' ge-
organiseerd voor al onze medewerkers. Wij waarderen hun har-
de werken in het afgelopen jaar en wensen hun veel succes toe
voor de aankomende tijd, ook dit vinden wij van groot belang.

Lex van der Zwet, voorzitter

Beste lezer,

Het was een genoegen het septembernummer weer voor u samen te stellen met een mooie diversiteit aan bijdragen. Maar eerst komen we nog even terug op het artikel 'Duizend jaar hei-historie'. Het was namelijk niet alleen de firma Wesselman die heiwerk deed, ook de firma Heemskerk had een heiploeg waarvan Wil van der Meer de heibaas was. Waarvan akte.

Nadat in vorige Alkmadders een aantal burgemeesters in beeld is gebracht, nu dan het verhaal over de 'Kuil', de na-oorlogse wijk met de naar hen vernoemde straten daarin. Het gaat over de totstandkoming van de wijk en over de huizenbouw aldaar. Een ander bijzonder verhaal is dat over Jan de Koning, die met een vriend uit Warmond in de jaren zeventig op de fiets een wereldreis naar Australië maakte. En dat in een tijd zonder internet en mobiele telefoon!

Het laatste deel over de meelboeren gaat over die van Oud-Ade. De geschiedenis over Duizend jaar Kaag en Braassem is inmiddels bij deel 5 aangekomen en de rubriek Uniek telt al weer haar zevende aflevering.

Tot slot een bijdrage over turf maken in Oud-Ade tijdens de oorlog, al zal dat niet veel opgebracht hebben.

Al met al een goed gevulde Alkmadders. Wij wensen u veel leesplezier. Wilt u reageren dan kan dat door een e-mail te sturen naar alkmadders@ziggo.nl.

José van der Meer-van der Zwet, eindredacteur

'Daar komt de bruid' feestelijk afgesloten

Zondag 30 juni jl. werd met een feestelijke samenkomst de tentoonstelling 'Daar komt de bruid' afgesloten. Niet alleen de medewerkers van Oud Alkemade, ook de mensen die hun bruidskleding en andere voorwerpen beschikbaar hadden gesteld waren uitgenodigd. En hieraan was goed gehoor gegeven.

Speciaal programma voor ouderen

Gedurende de looptijd van de tentoonstelling werd een speciaal programma georganiseerd voor mensen met geheugenproblemen (Alzheimer), ouderen en mensen met een beperking. De senioren- en ouderenverenigingen en de bewoners van alle (52) zorginstellingen in onze regio waren uitgenodigd. Mét hun begeleiders en mantelzorgers. Meer dan 1.300 mensen zijn er ontvangen in het museum. Tijdens deze gezellige dinsdagmiddagen werden de gasten ontvangen met koffie, thee en een tuindersgebakje. Door de deskundige gidsen werden de mooiste verhalen verteld tijdens een wandeling door de 'knusse straatjes' van het museum met aan het eind een advocaatje of een glaasje fris op het museumterras. En het allermooiste was dat het de uitgenodigde gasten geen cent

heeft gekost. Zelfs voor vervoer was - waar nodig - gezorgd. Om dit te bereiken en alle uitgenodigde gasten een onvergetelijke middag te bezorgen, is van een aantal fondsen een royale financiële handreiking ontvangen.

Daar zijn we hen bijzonder dankbaar voor!

Trots op de historie

Pieter van Ruiten, vicevoorzitter van Oud Alkemade en de 'bedenker' van het evenement: "De inwoners van de vroegere gemeente Alkemade zijn inderdaad trots op hun afkomst en hun geschiedenis. Het verdient ook grote bewondering hoe de veertig vrijwilligers van Oud Alkemade omgaan met het historische erfgoed. 'Hun' museum is een lust voor het oog. De tentoonstellingen getuigen van gevoel voor de geschiedenis: de tijd van hard werken op de akker, met op z'n tijd 'n feestje. Het herinnert aan ondernemers die er in de crisisjaren en de tijden rond de oorlog - in stilte - voor zorgden dat er geen armoede was in de dorpen van Alkemade. Al die verhalen worden bij Oud Alkemade met zorg bewaard en overgebracht op de volgende generatie."

De feestelijke afsluiting voor alle medewerkers en betrokkenen van de tentoonstelling.

Een van de gezellige dinsdagmiddagen met ouderen.

Nieuwe tentoonstelling: De strenge winters van vroeger

Na de succesvolle tentoonstelling 'Daar komt de bruid' hebben we de afgelopen zomermaanden hard gewerkt om een nieuwe tentoonstelling op te bouwen. Deze heeft als titel: 'De strenge winters van vroeger' meegekregen. Op 1 september jl. is deze expositie feestelijk en onder grote belangstelling geopend.

De strenge winters uit de vorige eeuw zullen velen van u nog in het geheugen gegrift staan. Met behulp van bruiklenen en schenkingen en ook vele objecten uit ons depot hebben we geprobeerd dat geheugen nog wat op te frissen.

Zo valt bij binnenkomst in de grote tentoonstellingszaal direct een prachtige ijszeilschuit op. Het is de **Witte Zwaluw**, gebouwd in 1886 op een scheepswerfje aan het Noordeinde in Roelofarendsveen. De boot is na een lang leven uiteindelijk op 9 december 2022 door Nico Bakker aan het museum geschonken onder de afspraak dat hij deel zal worden van een tentoonstelling in ons museum. Die afspraak zijn we hiermee nagekomen. Zie de foto op het omslag van deze Alkmadders.

Bij de Gerard van der Meer-zaal aangekomen, zien we daar een mooie verzameling **vaandels**. Onder meer die van de muziekverenigingen uit de voormalige gemeente Alkemade: Numero uit Rijpwetering/Oud Ade, Door Gunst Verkregen uit Nieuwe Wetering en Liefde voor Harmonie uit Roelofarendsveen. Het gebruik van vaandels is al heel lang bekend uit militaire organisaties. Ze werkten als een soort visitekaartjes op het slagveld. Op deze manier wist de opperbevelhebber waar zijn troepen waren. Ook van andere organisaties is bekend dat die veelvuldig gebruik maakten van vaandels. Denk daarbij bijvoorbeeld aan gilden, kerken en boerenbonden.

Als we langs de 'stempelpost' om de hoek lopen komen we in zaal 2 van het museum. Hier zien we een hele wand met prachtige **pentekeningen van Barend Klaassen** uit Nieuw Vennep. Barend is geboren in 1940 en is werkzaam geweest bij Fokker. Na zijn pensioen in 1996 is

hij gaan tekenen. We hebben een flink aantal kopieën van tekeningen van hem gekregen die hij gemaakt heeft van bijzondere plekken in de dorpen van de vroegere gemeente Alkemade. We vonden ze zo de moeite waard dat we besloten hebben om ze nu al in de huidige tentoonstelling op te nemen.

We hebben weer erg ons best gedaan om deze bijzondere tentoonstellingen voor u in te richten en hopen dan ook dat u weer in groten getale de weg naar ons museum zult weten te vinden!

De Kuil: baksteen, beton en (weer) baksteen 1948-1958

Alfred Bakker

In Kaag en Braassem liggen enkele 'Kuilen': naoorlogse nieuwbouwwijken in diepe polders. Is de Kuil van Oude Wetering de oudste? In de huizen van de Weteringse Kuil zou oorlogspuin uit Rotterdam verwerkt zijn. In welke bouwblokken? En hoe zat het met dat misvormde biggetje dat veel bekijks trok van de kuilbewoners? Redenen om ons in de geschiedenis van die Kuil te verdiepen.

Droogmakerij en boerderijen

Het gebied maakt deel uit van de in 1715 (octrooi) verveende en droog gemaakte Googerpolder. Voor de vervening en drooglegging is een ringdijk en -sloot aangelegd.

De oudste bebouwing in het gebied waren boerderijen die gebouwd waren op de ringdijk van de Googerpolder achter de Veerstraat en de Plantage. Ze lagen dus niet echt in de Kuil. De boerderij van Weststeijn lag aanvankelijk zelfs aan de oostzijde van de ringsloot. In de pastorie van Jacobus de Meerdere waren bouwdelen van die boerderij zichtbaar. De latere boerderij aan de westzijde van de ringsloot was via een pad langs de noordzijde van de pastorie bereikbaar en had als adres Veerstraat 26. Je moest wel met een roeiboot de ringsloot over.

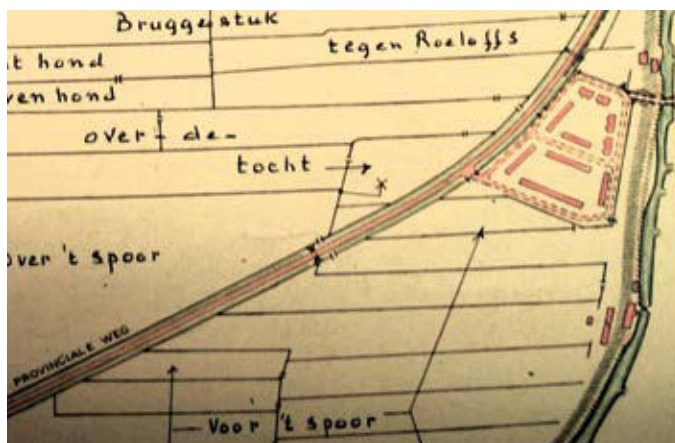
De boerderij van Weststeijn in 1936.

HESM

Voor de spoorbaan in de Googerpolder legde de Hollandse Electrische Spoorweg Maatschappij een zandlichaam aan die de latere Kuil scheidde van de rest van de polder. De spoorbaan volgde in Oude Wetering deels de ringdijk van de Googerpolder. Ter hoogte van de voormalige boerderij van Rotteveel op Kerkstraat 1-2 verliet het tracé de ringbaan, om via een bocht door de polder aan te koersen op het geprojecteerde station Roelofarendsveen.

Het gebied tussen de gebogen spoorbaan en de ringdijk van de Googerpolder lag relatief laag, een 'kuil', ofschoon die naam toen nog niet gangbaar was. Een veldwerker van het Meertens Instituut noteerde als naam voor de percelen in dat gebied namelijk 'Voor 't Spoor'. Ten westen van de spoorbaan heetten ze 'Over 't Spoor'.

De bezetter zette in 1944 de Googerpolder onder water. Het deel van de polder genaamd 'Voor 't Spoor' bleef dankzij de hooggelegen spoorbaan droog.

Benamingen van percelen door het Meertens Instituut.

Een luchtfoto van september 1944.

Uitbreidingsplan

Burgemeester Peek had in 1943 in eigen persoon het uitbreidingsplan voor Oude Wetering vastgesteld. Het was oorlog, dus er was geen tussenkomst van Gedeputeerde Staten nodig. Na de oorlog namen Gedeputeerde Staten op 29 november 1949 een besluit over het uitbreidingsplan voor Oude Wetering. Koningin Juliana bekrachtigde het besluit op 9 juni 1950. De eerste woningen waren toen al gebouwd.

Er waren wel wat kanttekeningen bij het plan, zoals de aansluiting van de latere Burgemeester Van Veenstraat op de Alkemadelaan. Uiteindelijk werd die aansluiting via de Meerkreuk gerealiseerd. De 'Kuil' is dus niet precies volgens het uitbreidingsplan tot stand gekomen.

Al in mei 1948 stelde de raad nieuwe straatnamen vast. De burgemeesters Peek, Vosters, Van Wichen en Hoolboom kregen toen allen een laan naar zich genoemd, in aansluiting op de benaming Weteringlaan.

Uiteindelijk zouden er slechts de Burgemeester Peek- en Burgemeester Van Wichenlaan komen. De andere burgemeesters moesten het met een straat stellen: Hoolboom en Vosters (en later Van Veen en Blanken). De Van Wichenlaan sloot aanvankelijk aan op de toenmalige Provincialeweg (nu: Alkemadelaan).

De situatie na afronding van fase 2 in 1953.

Begin 1947 stelden B en W voor om met rijkssteun veertig arbeiderswoningen te bouwen in Oude Wetering, Roelofarendsveen en Rijpwetering.

Voor de veertien geplande woningen in Oude Wetering kocht men grond in de Googerpolder voor een totaalbedrag van f 40.77,50. Vooruitlopend op de bouw van de veertien woningen was nog een brug in de Weteringlaan over de ringsloot nodig. De firma J.L. Zoet (samen met de Weduwe C. Langhout) uit Oude Wetering was met f 25.500,- de laagste inschrijver.

Eerste woningen van Van Damme en Deen

In 1948 ontwierpen architect C. van Damme en Th.N. Deen acht en zes arbeiderswoningen in respectievelijk de Burgemeester Vostersstraat en de Weteringlaan. Het waren (en zijn)

Huizen aan de Weteringlaan in 1948.

bakstenen huizen. Van Damme en Deen ontwierpen in hetzelfde jaar ook veertien woningen in de Nieuwstraat te Roelofarendsveen.

Cornelis van Damme (ca. 1883-1948) was bouwkundige en architect te Hoofddorp. Hij was vanaf minimaal 1923 werkzaam als bouwkundige. Van Damme ontwierp in de jaren dertig diverse (arbeiders)woningen in vooral Hoofddorp.

Theodorus Nicolaas Deen (1910-1973) was in 1940 in dienst gekomen bij de gemeente Alkemade, waar hij gemeente-architect en directeur van gemeentewerken zou worden. Deen was dus de junior van Van Damme.

Fase 2: ook voor repatrianten?

Na voltooiing van de woningen aan de Weteringlaan en de Burgemeester Vostersstraat kwam in de gemeenteraad een voorstel om over te gaan tot de bouw van woningen voor gerepatrieerde gezinnen uit Indonesië. Het Rijk gaf daarvoor een subsidie van f 137,- per woning. Deze gezinnen moesten dan wel vóór 31 december 1950 gehuisvest zijn. Hiervóór was een oplossing gevonden om deze gezinnen onder te brengen in een veertigtal leegstaande zomerhuisjes die echter vóór 1 juni 1951 weer ontruimd moeten worden.

Het college van B en W stelde voor om vijftig woningen te bouwen, met als geraamde kosten f 400.000,-, en wel tien in Oude Wetering, twintig in Roelofarendsveen, twaalf in Rijpwetering en acht in De Kaag.

Van de Poll-systeem

Diverse aannemers hadden een systeem ontwikkeld, ook wel genaamd 'Korrelbeton'. Het systeem gaf de mogelijkheid om "het puin, dat de oorlog over ons land heeft achtergelaten, een nieuwe bestemming te geven. De bouw van de woningen geschiedt in verschillende etappes, waarbij per week ongeveer zeven woningen kunnen worden gegoten. De fundering wordt ook geheel volgens systeem gebouwd, waarna hierop de begane-grond-balklaag wordt gelegd. Vervolgens stelt men op deze balklaag een bekisting, bestaande uit een raamwerk. De muren zijn bespoten met Chromolith, hetgeen deze huizen een bijzonder fleurig aanzien verleent."

Adrianus Willebrordus van de Poll (Hillegom 1911-1975 Haar-

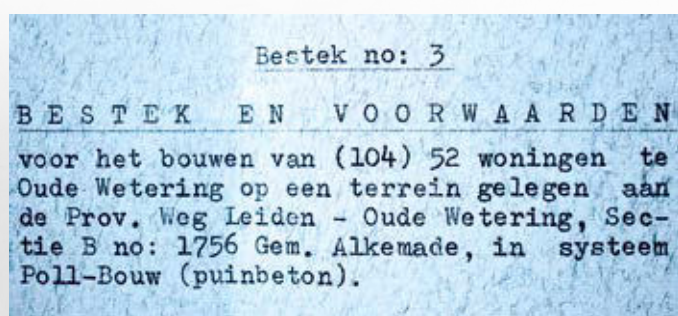
lem) had in 1950 in Wassenaar een wijkje gerealiseerd met de methode Korrelbeton. Het puin kwam uit Den Haag, waar in 1944 de Bezuidenhout was gebombardeerd. De toepassing met Chromolith gaf de huizen een oosters aanzien, vandaar de bijnaam Jeruzalem.

Huizen uit 1950 in de wijk Jeruzalem te Wassenaar.

B en W, Deen & Van der Geest

Burgemeester Hoyneck van Papendrecht, de raadsleden, de gemeente-architect en adviseur Van der Geest gingen op Van de Polls uitnodiging in maart 1952 een kijkje nemen in Wassenaar. Ook ging het gezelschap naar Amsterdam. Men stelde zich op de hoogte van de soliditeit. “De indruk was onverdeeld gunstig en zo hebben B en W het aangedurfd met voorstellen te komen.” Wel zou de heer Van der Geest “graag zien, dat wordt gezorgd voor voldoende vochtwering en geluidsdemping”. Gemeentewerken Alkemade voltooide bestek nr. 3 op 3 maart 1952 voor de bouw van 52 woningen, een behoorlijke uitbreiding van Oude Wetering dat toen circa 250 woningen telde.

Bestek no: 3, 1952.

Op het bestek schreef Bouw- en aannemersbedrijf A.W. van de Poll te Heemstede op 21 april 1952 in voor een bedrag van f 520.591,-. De uiteindelijke aanneemsom bedroeg f 539.641,- op 6 augustus. Dit was inclusief het maken en dempen van sloten, aansluitingen op het riool en het maken van sintelpaden.

Maandag 18 augustus 1952 begon Van de Pol met de werkzaamheden. De eerste paal voor de 52 woningen kon op 29 augustus 1952 geslagen worden door onderaannemer Wiersma uit Zaan-

dam. Er waren ruim zeshonderd palen van acht meter lang nodig, met daarop een betonnen opzetter van één meter lang. Men verwachtte een maand nodig te hebben voor het heiwerk, maar dat was pas begin november gereed. Wel was toen de fundering voor 28 woningen gestort.

Het puin werd opgeslagen op het binnenterrein van de bouwblokken. Frits Weststeijn herinnert zich: “tussen de Hoolboomstraat, in de tuinen, achter de huizen waar Lilian Verdel woonde, daar lag het puin.” Er was een transportband die het puingruulaat naar de betonmixer vervoerde. Hij herinnert zich ook de stalen balken die waarschijnlijk voor de bekisting dienden. Het terrein werd bewaakt door iemand uit Rijpwetering.

Krantenartikel over de ingemetselde fles.

“Bij de 52 woningen die gebouwd worden ging de vlag in top, daar de laatste kruiwagen puin-beton werd gestort. Een getekende verklaring werd in een fles gestopt en ingemetseld. De woningbouw vordert thans goed. Het laatste blok gaat spoedig onder de kap, terwijl half Juli de eerste huizen zullen worden betrokken. Teneinde de buitenkant te verfraaien worden de muren met graniet bespoten.”

Aannemer Van de Poll voltooide de 52 huizen op donderdag 5 november 1953. De oplevering aan de gemeente was de daarop volgende zaterdag.

Maar waar Van der Geest voor gewaarschuwd had, gebeurde inderdaad. Op 26 mei 1954 reageerde Van de Poll op een klacht: optrekkend vocht bij kozijnen, plus vochtdoorslag door de muren en loslaten van stucwerk bij de schoorsteenkanalen. Van de Poll stelde zich drie weken later tien jaar garant voor de kosten van het onderhoud.

Na de oplevering van de woningen waren de bestrating en rioleering in aansluiting op de Vostersstraat, Peeklaan en Provincialeweg aan de beurt. Aannemer H.J. Strijk uit Rijpwetering nam dit werk in 1953 aan voor f 33.000,-.

In 1956 stond het aanbrengen van een slijtlaag op de Peeklaan en de Vostersstraat op het programma.

Enkele huizen werden inderdaad betrokken door ‘gerepatrïeren’. De familie H. Clifford Kocq van Breugel bijvoorbeeld betrok in december een woning aan de Hoolboomstraat 11. De ouders van Reggie Baay kwamen ook in de Hoolboomstraat te wonen, op nummer 5. Reggie herinnert zich: “Gehorige dunne houten vloeren én een zolder-plafond dat was afgewerkt met dunne zachtboard platen, zodat je er niet op kon lopen zonder het gevaar door de vloer te zakken... En net zo eenvormig als de huizen was de bevolkingssamenstelling van de Kuil: allemaal jonge, pasgetrouwde stellen met jonge kinderen of een kind op komst.”

Het Nieuwe Dorp in 1959, gezien vanaf de brug in de Weteringlaan.

Afronding van de Kuil

De laatste fase van de bebouwing in de Kuil behelsde de bouwblokken tussen de Van Wichenlaan en het latere winkelcentrum de Meerkreuk.

Fasen 1, 2 en 3 op een topografische kaart.

De raad besloot op 15 maart 1957 voor de bouw van 78 woningwetwoningen. Deze waren weer van baksteen. De directeur van gemeentewerken Th.N. Deen besteedde op 18 mei 1957 onderhands de bouw aan. De lokale aannemers J. Zoet, P.J. Olijerhoek (beiden uit Oude Wetering) en de Gebr. Akerboom schreven in. De Gebr. J.J. en P.J. Akerboom uit Rijpwetering kregen het werk gegund voor de aanneemsom van f 1.275.282,-. Zij ondertekenden het contract op 16 oktober 1957.

Ook voor de derde fase van de Kuil was een verbinding met de oude kern van Oude Wetering nodig. Tot de bouw van de vaste betonbrug over de Ringsloot naar de Plantage besloot men in april 1958. Eind mei 1958 kregen de vier nieuwe straten een naam: Roeloffsstraat, Blankenstraat, Van Veenstraat en Meerkreukplein. Met het winkelcentrum De Meerkreuk is de Kuil aan de zuidzijde begrensd. Maar die ontwikkeling zou nog enkele decennia duren.

Boeren in de knel

De kinderen uit de Kuil kwamen graag op het erf van de boeren De Wit en Weststeijn om daar naar pasgeboren lammetjes en biggetjes te kijken (of om eieren te halen). Op 30 oktober 1964 trok een pas geboren biggetje met twee snuiten op de boerderij van Koos Weststeijn veel bekijks. Het stierf de volgende dag. Vanwege de omzetting van landbouw- in bouwgrond kreeg Weststeijn compensatie voor de pacht die hij betaalde. Hij had ook percelen 'Over 't Spoor', ter hoogte van de latere Saskia van Uyenburchlaan. Koos Weststeijn verwierf vervangende perce-

Het biggetje met twee snuiten.

len landbouwgrond bij Nieuwe Wetering, maar in 1967 gaf hij zijn boerderij op, om uiteindelijk met zijn gezin naar Friesland te verhuizen. Ook Gerrit de Wit kwam in de knel door de oprukkende bebouwing. Hij bezat vooral land langs de Langeweg.

Opknapbeurten

In 1960 vond Bouw- en Woningtoezicht het dringend noodzakelijk om iets te doen aan de buitenkozijnen van de 52 betonwoningen. De firma Wesselman schatte de kosten van vervanging inclusief glas en schilderwerk op f 130.000,-. Een firma uit Delft had een alternatief: stalen kozijnen voor f 104.000,-. Voor de verbetering van de bakstenen huizen aan de Weteringlaan en Vostersstraat maakte Architectenbureau Vollmer uit Leiden in 1993 een ontwerp.

Bestaande toestand van een huizenblok aan de Weteringlaan in 1953.

Puin uit Rotterdam?

Volgens een bewoner die in de jaren veertig en vijftig woonde op de Rotterdamse Oudendijk in Kralingen lagen er aan de zuidwestoever van de Kralingse Plas depots met puin uit de gebombardeerde binnenstad. De lokale jeugd mocht niet op de puinbergen spelen: ze waren instabiel. Het puin is deels gebruikt om eilandjes in de plas te maken, de rest is afgevoerd. Bekend is dat op diverse plaatsen in Zuid-Holland oorlogspuin verwerkt is in betonconstructies. We zagen dat al in Wassenaar. In Katwijk is in 1940 puin uit de Maasstad toegepast in de Nieuwe Roversbrug. Dat puin arriveerde al in juni 1940. Het is dus aannemelijk dat in de betonwoningen in de Kuil puin uit Rotterdam is verwerkt.

Bronnen:

Reggie Baaij (2020), Het verzwegen Indië in Oude Wetering. Alkmadders 152 ■ Erfgoed Leiden en Omstreken ■ Sjaak Bouwmeester ■ Meertens Instituut ■ Facebook-groep Oud Kaag en Braassem ■ Trix van Puffelen (2023), vriendelijke mededeling ■ Frits Weststeijn (2023 en 2024), vriendelijke mededelingen

De meelboeren van Rijpwetering en Oud-Ade

DEEL 2: OUD-ADE

Theo van der Poel en Sjaak van der Geest

In de vorige twee bijdragen (1a en 1b) ging het over de geschiedenis van de meelboeren in Rijpwetering (Straathof, Warmerdam en Beelen). In dit laatste deel richten we ons op Oud-Ade.

Hoe het begon

In 1916 bouwde veehouder Jac. de Graaf aan de Zijldijk in Leiderdorp zo'n 200 meter vóór de Zijlbrug (vanuit de Kaag gezien) een meelfabriek, de Zijlstream, om daarmee voer te produceren voor zijn eigen grote veestapel. Achter de maalderij lag zijn land en bouwde hij schuren en stallen voor zijn vee. Hij legde een treinspoortje aan vanaf de Zijl (waar de schepen met graan aanlegden) naar de maalderij en verder naar de twee stallen met koeien. De Zijlstream was een bouwwerk met allure in late Art Nouveau-stijl, naar een ontwerp van architect A.T. Kraan uit Oegstgeest. De Graaf ging echter in 1923 failliet en vertrok naar Amerika, waarna Gerrit van der Geest de maalderij overnam. Het boerderijgedeelte werd verkocht aan Teun van der Meij.

De Zijlstream, nu een brasserie (foto Roen van der Geest, 2021).

Fa. G.C. van der Geest (De Zijlstream)

Gerrit van der Geest (1875-1960) werd geboren op een boerderij in de Zweilandpolder, die in 1916 omgebouwd werd tot Kaagsociëteit. In 1905 trouwde hij met Adriana (roepnaam onbekend) Petronella Tijssen (1879-1962), dochter van Willem Tijssen en Anna Looijensteen. Bij de geboorte van zijn dochter Adriana wordt als beroep van Willem Tijssen 'gruttersknecht' opgegeven. Daar zal het niet bij blijven. Hij wordt eigenaar van een maalderij in Zoeterwoude-Rijndijk.

Gerrit en Adriana vestigen zich bij de Langebrug in Oud-Ade waar Gerrit een kruidenierszaak was begonnen. Door zijn huwelijk raakte Gerrit echter betrokken bij het veevoederbedrijf van zijn schoonvader. Willem Tijssen gaf zijn dochter een deel van zijn klanten als 'bruidsschat' mee in haar huwelijk en Gerrit begon als 'kouwe meelboer' klanten te bedienen in de regio van Oud-Ade met de meelproducten die hij van zijn schoonva-

der betrok. Naast zijn woning bij de Langebrug bouwde hij een groot pakhuis. Hij haalde het meel met de boot, een zogenaamde 'Westlander', uit Zoeterwoude. Daarnaast was er nog een open boot in het bedrijf. In 1923 kocht hij met financiële steun van een onbekende, die nog wat contanten (f 20.000.-) had liggen, de maalderij van Jac. de Graaf aan de Zijl en werd hij een 'warme meelboer'. In Oud-Ade werd Gerrit wel 'Meelmuis' genoemd, niet denigrerend bedoeld, wel handig om al die Van der Geesten uit elkaar te houden.

Gerrit van der Geest en
Adriana Tijssen ca. 1930.
Bron: Familiealbum.

Aanvankelijk combineert hij zijn veevoederhandel met de verkoop van kruidenierswaren maar in 1938 laat hij via de Kamer van Koophandel weten dat de afdeling kruidenierswaren afge-stoten wordt. Vanaf dat moment is het alleen 'graanmaalderij en -handel en veevoederhandel' (Leidsche Courant 11 februari 1938). In dat jaar laat zijn zoon Koos een woning met kruidenierswinkel aan het Vennemeer bouwen en neemt het levens-middelengedeelte van zijn vader over.

De woning en het pakhuis van Gerrit van der Geest bij de Langebrug. Gerrit jr trok na zijn trouwen in 1948 bij zijn ouders in maar omstreeks 1960 zou hij zijn eigen woning bouwen rechts van het pakhuis (foto Pastoor Verkley, ca. 1960, via archief Oud Alkemade).

Gerrit van der Geest begon met een paardenwagen, toen een boot en nog later met een kleine vrachtwagen. Twee werknemers van het eerste uur waren Janus Olijerhoek (1882-1949) en Jan Plasmeijer (1895-1976). Laatst genoemde was chauffeur, eerst op de paardenwagen, daarna op de vrachtwagen. Het meel zat in zakken. Gerrit kwam woensdag vragen en de bestelling werd op donderdag bezorgd. Varkens kregen mais en gerst, gemengd met wei, in een bak waaruit je van twee kanten kon eten. Koeien kregen lijnmeel met water gemengd en lijnkoeken.

Fa. G.C. van der Geest en Zn.

Twee zonen, Piet (1914-2004) en Gerrit jr (1919-2010), werden al op jonge leeftijd na de lagere school als 'krullenjongen' ingeschakeld in het bedrijf. In 1953 werden zij medefirmant en zetten het bedrijf voort. De naam van het bedrijf veranderde in Fa. G.C. van der Geest en Zn. Wanneer Gerrit senior precies stopte hebben wij niet kunnen achterhalen; waarschijnlijk ging dat geleidelijk. Piet vestigde zich na zijn trouwen (1946) op Leidseweg 30 in het dorp. Gerrit trok met zijn vrouw in bij zijn ouders aan de Langebrug maar bouwde in 1960/1961 een eigen woning enkele meters verderop, aan de andere kant van het pakhuis. De schuur die er stond (zie foto) werd afgebroken. Piet was meest werkzaam in de maalderij terwijl Gerrit de boekhouding deed en de boer op ging om te 'vragen' (bestellingen op te nemen).

Piet (rechts) en Gerrit jr, waarschijnlijk bij de uitrit van het pakhuis aan de Langebrug naar de Leidseweg, toen er nog bomen langs stonden.

Sam Olijerhoek die rond 1950 in de Zijlstroom werkte, legt uit hoe het systeem in elkaar zat: de maalderij had drie verdiepingen. Onder stonden de machines en de maalstenen. Daar werd gemalen en gemengd. Het graan werd in zakken van tachtig kilo naar de middelste verdieping gehesen met een lier die motorisch aangedreven werd. 'Lui werk' werd dat genoemd. De zakken stonden tweehoog opgestapeld. Het graan werd vandaar in de machines gelost. Op de bovenste verdieping lagen grote koeken die daar met een 'koekbreker' klein gemaakt werden en vervolgens beneden fijn gemalen. De koeken van ongeveer een meter lang werden buitenom met een lier naar boven gebracht. De technische details die Sam uitgebreid beschrijft zijn te ingewikkeld voor dit verhaal (en voor de auteurs). Het graan werd per boot vanuit Rotterdam aangevoerd. Naast graan werden ook lijnkoeken en sesamkoeken vermalen. De lijnkoeken werden uit de Zaan gehaald. De gewone veekoeken kwamen van U. Twijnstra Oliefabriek NV in Maarssen.

In strenge winters kon de vrachtwagen boerderijen over het ijs bereiken, zoals hier in 1963 bij Het Klaverblad. Links boer Kobus van der Geest (Klaverblad), rechts Gerrit van der Geest jr. (fotoalbum familie Van der Geest).

In die tijd werkten er - met kleine wisselingen - vier mensen in de meelfabriek: Willem Disseldorp was de molenaar, baas Gerrit bezocht de klanten en haalde de bestellingen op en Piet van Chrisse (van der Geest) was vooral betrokken bij het mengen. Sam Olijerhoek bezorgde met Piet het meel bij de boeren. Soms ging dat gedeeltelijk per boot, bijvoorbeeld naar de Van Schieën aan het eind van de Zijl. De vrachtwagen bracht het meel dan naar de Zijl en vandaar ging het per boot naar de diverse boerderijen aan de overkant van het water. Het Klaverblad werd bediend via de Blankenhoeve en vandaar met de boot verder. Kees van der Geest, jongere broer van Gerrit sr aan de Achterdijk in de Blauwe Polder, die een stuk of zes koeien had, werd ook via het water bediend vanaf het pakhuis aan de Langebrug, waar een gedeelte van de voorraad lag opgeslagen. Ook Koos van der Lubbe, Nico Zandvliet en Jos van der Geest (Leenzn) worden genoemd als personeel.

Piet van Chrisse (van der Geest) met sigaret, sjouwt een zak veevoeder over de Kippedijk naar een klant, ca. 1960 (foto Pastoor Verkley via Archief Oud Alkemade).

Begin van het einde

Met Gerard van der Geest (*1947), zoon van Piet, praten we over de laatste periode van het bedrijf. Gerard was voorbestemd om

de veevoederhandel voort te zetten. Na de mulo volgde hij een opleiding van twee jaar aan de Molenaarsvakschool in Wageningen. In die jaren hielp hij tussendoor mee in het bedrijf van zijn vader Piet en oom Gerrit jr, maar hij was vaker te vinden bij de gebroeders Schrama, een veevoederbedrijf in Leiden aan de Oude Rijn dat moderner was dan de Zijlstream. Na zijn opleiding werkte hij een klein jaar bij zijn vader. Hij zag het echter niet zitten met de verouderde staat van de maalderij en betwijfelde of het drie gezinnen zou kunnen onderhouden. Toen Schrama hem ook nog een woning aanbood bij de zaak, maakte hij de overstap naar het Leidse bedrijf en bleef daar in dienst tot 1986. Zijn vader vond het niet leuk, om het zachtjes uit te drukken, maar Gerard denkt dat hij het wel begreep. Rond 1985 kocht Schrama het bedrijf van Piet en Gerrit van der Geest. De Zijlstream werd een soort dependance van het Leidse bedrijf, met een winkel waar ook voer voor huisdieren te koop was. Oom Gerrit ging voor Schrama langs de klanten en vader Piet (toen 64) hielp in de winkel. Beiden traden zo in dienst bij Schrama en werden collega's van hun zoon/neef Gerard. Het bedrijf G.C. van der Geest & Zn bestond niet meer.

Niet lang daarna, in 1986, werd de firma Schrama echter gedwongen te stoppen. Door de bouw van de Stevenshof moest het bedrijf aan allerlei voorschriften gaan voldoen, zoals milieu-regels en beperking van geluidsoverlast. Bovendien hadden de gebroeders Schrama geen opvolger. Het bedrijf werd met alle werknemers overgenomen door het veevoederbedrijf van Treurniet in Berkel en Rodenrijs.

Gerard had het daar niet naar zijn zin en kwam na enkele omzwervingen in dienst bij de firma Tijssen in Hazerswoude-Rijndijk waar dit verhaal in 1905 begon toen Gerrit sr, na zijn huwelijk, betrokken raakte bij de veevoederhandel van zijn schoonvader Willen Tijssen. De firma Tijssen is in de loop van de jaren uitgegroeid tot een groot en veelzijdig bedrijf, 'Goed

Na de bevrijding, tijdens de Oranjefeesten in 1945, een sierwagen van meelboer Gerrit van der Geest met meelzakken en vlaggetjes van Amerika, Engeland en Nederland in de optocht door het dorp. Medefirmant Piet van der Geest (midden met hoed) kijkt goedkeurend toe. De tekst luidt waarschijnlijk: Honger voor de mensen is geweest / nu gaan we zorgen voor het beest / daarvoor moet je natuurlijk zijn / bij Gerrit Geest / Veevoederfabriek Meelfabriek Zijlstream / Maal en Mengbedrijf.

Voor Dieren', waar voer en andere benodigdheden voor huisdieren ook een belangrijk onderdeel van waren. Gerard bleef er 17 jaren in dienst tot zijn (vervroegd) pensioen.

Tijden veranderen

Zowel in Rijpwetering als in Oud-Ade verdwenen de meelboeren. Net als de veeboer kreeg de meelboer steeds meer te maken met regels en beperkingen en (mede daarom) koos de volgende generatie veelal een ander beroep. Ook bij de boeren werd het steeds moeilijker om 'klein' te overleven. Aan schaalvergroting was niet te ontkomen maar de risico's om te investeren waren groot. Bij Van der Geest viel het doek in 1985 en dertig jaar later, in 2015, besloot ook Luuk Beelen op de Rip te stoppen. De boeren worden nu aangespoord en verleid om kleiner te worden in verband met de klimaatdoeleinden. Het is de vraag of dit gaat lukken. Voor de meelboer is die optie echter uitgesloten. De traditionele dorpsmeelboer is voorgoed een beroep uit de oude tijd.

Gerrit jr en Piet van der Geest met de vrachtwagen (bron onbekend).

Met dank aan: Gerard van der Geest (Pietzn), Ria Hartog-van der Geest, Sam Olijerhoek, Roen van der Geest en Jan van der Poel (Janzn).

Bronnen:

- Theo van der Poel (1981), Geestverwanten. Hillegom, Van Lierop Offset.
- Claudia Thunissen (1998), Landelijk leven in Leiderdorp. Comité Doesbrug, Leiderdorp, pp. 96-98.

Uniek in zijn soort

AFLEVERING 7:

Richard van der Meer

In deze regelmatig terugkerende rubriek wordt een persoon (m/v) of groep die een voor onze voormalige gemeente Alkemade unieke prestatie heeft geleverd in de schijnwerpers gezet.

Jos Cozijn

De op 19 september 1960 geboren Richard van der Meer werd al op vroege leeftijd gescout door diverse topclubs. Feyenoord en ook Ajax wilden de jeugdige speler van DOSR graag binnenhalen, maar het was uiteindelijk AZ '67 die er in slaagde om dit daadwerkelijk te doen.

Dat „later” is dan voor Richard van der Meer wat eerder gekomen dan wellicht was verwacht. Vier jaar geleden was hij nog niet meer dan een talentvolle junior die in Roelofarendsveen als vijftienjarige zijn debuut had gemaakt in het eerste elftal van de plaatselijke vierde klasser DOSR. Zijn capaciteiten als aanvallende middenvelder werden overigens al spoedig buiten zijn woonplaats ontdekt, want niet lang daarna werd hij uitgenodigd voor het Nederlandse UEFA-jeugdteam. Waarna AZ '67 overige belangstellenden voor was en nu in hem een zeer betrouwbare verdediger heeft.

Hij kreeg van AZ de garantie dat hij zijn school mocht afronden. Richard in een interview in 1978: *“AZ '67 bood me een contract met uitstekende voorwaarden en hield er rekening mee dat ik nog twee jaar naar school moest.”* Toen Richard ook nog begreep dat zijn vriend Rickie Talan (zij speelden samen in het Nederlands UEFA-jeugdelftal) naar AZ zou komen, was het voor hem geen enkel probleem meer om naar AZ te gaan. Wat Richard zich toen nog niet realiseerde, was het feit dat zijn carrière zich zo razendsnel zou ontwikkelen. Eerder dan verwacht, binnen een jaar, draafde hij op in het hoogste elftal van AZ, als vervanger van de geblesseerde Henk van Rijnsoever. In seizoen 1979-1980 werd AZ '67 tweede achter kampioen Ajax maar het jaar erop, in 1981, was het wel raak: AZ '67 werd landskampioen.

Ook Europees ging het in seizoen 1980-1981 AZ '67 en Richard van der Meer voor de wind. Na Red Boys uit Luxem-

Richard van der Meer in het kampioensjaar

burg, Levski Spartak uit Bulgarije, Radnicki uit Joegoslavië en Lokeren uit België verslagen te hebben in het UEFA-cup toernooi, was men te sterk voor Sochaux uit Frankrijk en mocht men zich finalist noemen.

Dit maakt Richard uniek: hij is de enige inwoner uit voorheen de gemeente Alkemade die is uitgekomen in een Europacup Voetbalfinale.

Op woensdagavond 6 mei 1981 speelde hij de eerste wedstrijd van de twee finaledwedstrijden mee in Ipswich tegen Ipswich Town. Hier werd verloren met 3-0. Op woensdag 20 mei volgde de return in het Olympisch Stadion in Amsterdam. Richard speelde toen niet mee, omdat hij in een competitiewedstrijd tegen Go Ahead-Eagles een hoofdwond had opgelopen die met acht hechtingen moest worden behandeld. Zonder Richard won AZ '67 deze tweede wedstrijd met 4-2 en kwam uiteindelijk net tekort om de UEFA-cup te winnen.

Als je Richard nu vraagt waar hij met het meeste plezier op terug kijkt, dan is dat niet bovengenoemde unieke wedstrijd tegen Ipswich of de gewonnen KNVB-beker, maar het behalen van het landskampioenschap in het seizoen 1980-1981!

Met dank aan Richard en Karina van der Meer.

Bronnen:

Archief Historische Kranten
Leiden en omgeving en Internet
Het boek AZ'67 Victorie in Alkmaar

1981, Richard loopt voorop voor de wedstrijd in Ipswich.

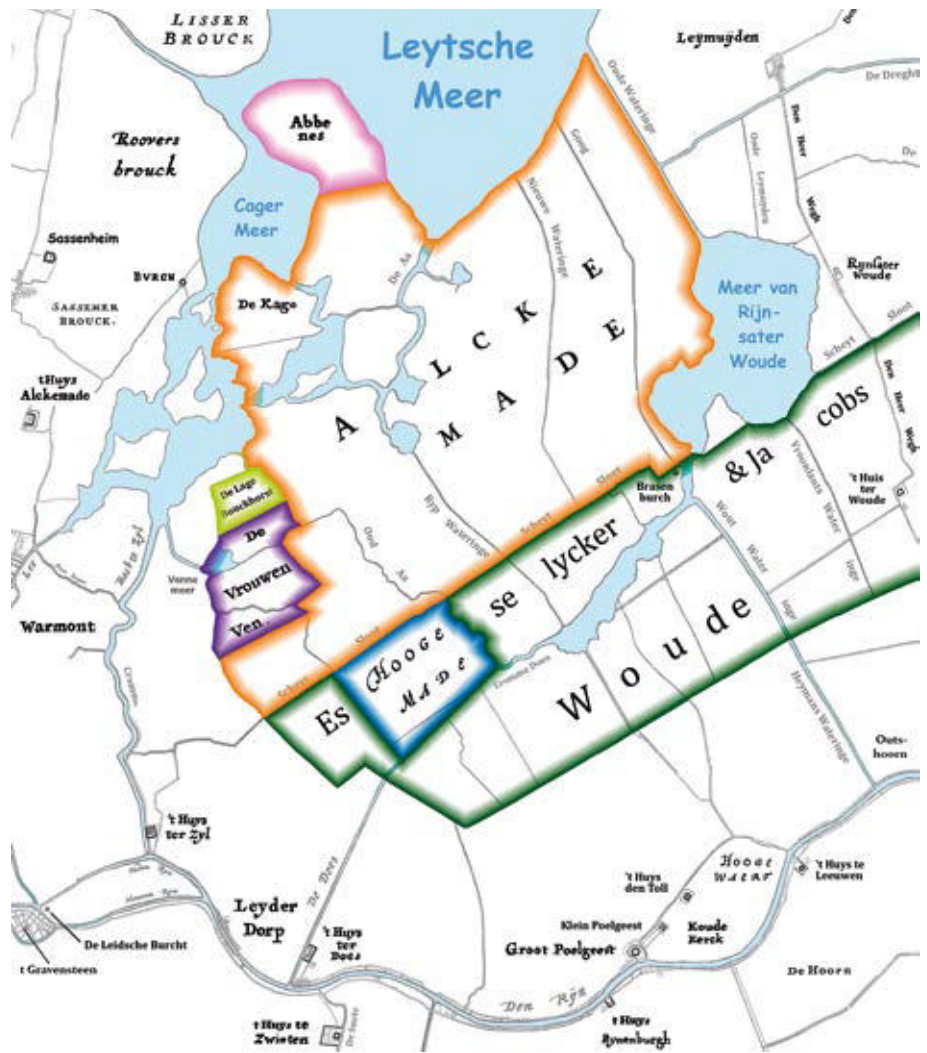

Richard in actie tegen Ipswich, links op de foto.

Duizend jaar Kaag en Braassem (deel 5)

Jan Kuipers

In 1290 kreeg het laatste stukje ‘graefelijke wildernisse’ in Rijnland eindelijk zijn naam. In dat jaar werd het slecht toegankelijke en drassige moerasgebied tussen Kaag en Braassem namelijk door de Leidse burggraaf Hendrik van Cuijck verkocht aan Dirck, ridder van Alckemadede. Na de aanleg van de Wendeldijk en de afwateringskanalen naar het Leidsche Meer hadden de eerste inwoners zich na verloop van tijd in dit gebied gevestigd. Het waren ruwe lieden die hun geld probeerden te verdienen aan de scheepvaart over de route Binnen Dunen, die door de Oude Wetering en het Braassemmermeer voer, en de scheepvaart van en naar Leyden over de Kagerplassen en de Ade (zie deel 4 in Alkmadders 166). De naar deze waterwegen genoemde gehuchten Kaag, Ade en Oude Wetering begonnen langzamerhand al op volwaardige dorpjes te lijken. Dirck van Alckemadede zag hier blijkbaar een kans – hij had wel interesse in ontginning van dit waterrijke gebied, niet ver van zijn kasteel in Warmond aan de overkant van de Kagerplassen. Een elitegezelschap van ridders en edelen, waaronder zijn broeders in de ridderschap Floris van Tol, Godewaart van Swieten e.a., traden op als getuige bij de transactie en zij tekenden de koopacte ‘mit hunne zeghels, in ‘t jaer ons Heeren dusent twee hondert en negentich (1290)

Kaart 1: Alckemade en omgeving rond het jaar 1290.

FlorisV, graaf van Holland van
1256 tot 1296.

des zonnedaghes na Paessen'. In eerste instantie werd het gebied nog het 'broek van Rinsaterwou' genoemd, maar al snel kreeg het ambacht de naam Alckemade.

Een jaar na de aankoop, in 1291, kreeg Dirck van graaf Floris V, het recht van heerlijkheid. Het is niet ondenkbaar dat dit een beloning was voor bewezen diensten op het slagveld. In de jaren daarvoor had Floris V met zijn ridderleger het opstandige West-Friesland onderworpen en afgerekend met de heren Van Woerden en Van Amstel die zich verzet hadden tegen de inlijving van Amstelland, Gooiland en Woerden bij Holland. Vermoedelijk had Dirck van Alckemade zijn graaf in beide conflicten terzijde gestaan – hij had niet voor niets de ridderslag ontvangen.

Heerlijkheid Alckemade

Het heerlijk recht hield in dat de Heer van Alckemade 'nu en ten eeuwigen dage' de lage rechtspraak en het bestuur in het ambacht op zich mocht nemen, waarvoor hij de judex en juratie (schout en schepenen) en andere ambtenaren mocht benoemen. Ook had de ambachtsheer vrijdom van bede (belastingen), recht van visserij en jachtrecht, had hij het recht van hand- en spandiensten en het recht om tienden (belasting) te heffen. De onderhorigen moesten aan hun ambachtsheer vrijwel overal tienden over betalen - je had tienden op koren en andere granen, op grootvee (de grove tienden) en kleinvee (de lammertienden), op tuingewassen, kruiden enzovoort. Vooral de turfmaat, een tiende deel van de opbrengst van de

turfwinning, was een belangrijke bron van inkomsten. En dan had je nog het recht op eendenkooi (om eenden bijeen te drijven en te vangen) of duivenvlucht (het houden van duiventillen). Daarnaast werden ook de secretaris, de gerechtsbode en de cipier van de gevangenis door hem aangesteld, alsook de pastoor, de koster en de doodgraver. De Heer van Alckemade had vele ambten te vergeven en hij liet zich daar goed voor betalen, zoals zijn heerlijk recht was. Er gebeurde feitelijk niets in zijn gebied waar Heer Dirck niet van mee profiteerde.

Het geslacht Van Alckemade behoorde tot de rijkste en oudste adellijke families van Rijnland. De hoofdtak van de familie was al enkele generaties in het bezit van de ambachtsheerlijkheid Sassenheim. Dirck's voorouders zouden zich hebben genoemd naar het gebied waar zij woonden. Maar over de precieze herkomst van de naam Alckemade zijn de meningen verdeeld. Er is wel beweerd dat 'alck' gewoon 'modder' betekende, maar volgens een andere verklaring zou het een oude naam zijn voor de kauw, een vogel die ook nu nog veel in onze streek voorkomt. Het woord 'made' betekende 'maaienveld' of 'hooiland'. Het lijkt er dus op dat de Van Alckemades zich hebben genoemd naar het modderige Sassemmerbrouck, waar zij hun hooilanden hadden en waar veel kauwtjes vertoefden.

Zoals op kaart 1 te zien is, had Alckemade aan de westkant een wat grillige vorm, omdat de Lage Boekhorst, de Vrouwe Venne en Abbenes al aan anderen vergeven waren (ze zouden pas in latere tijden bij Alckemade gaan horen). De Vrouwe Venne was voor 1290 al geschonken aan de Abdij van Rijnsburg en Abbenes aan de Abdij van Leeuwenhorst; beide hebben daar dan ook hun naam aan te danken. Vrouwe Venne betekent 'het Veen van de Vrouwe' en het eiland Abbe Nes (een nes is een uitstekende landtong) was 'het Nes van de Abdis'.

Ten opzichte van Hoogmade, Vrouwe Venne en Lage Boekhorst was Alckemade een enorm gebied – ook een indicatie van de rijkdom en macht van het geslacht Van Alckemade en misschien ook wel van de diensten die Dirck, ridder van Alckemade, als strijder voor zijn landsheer had verricht.

Adellijke overbevolking

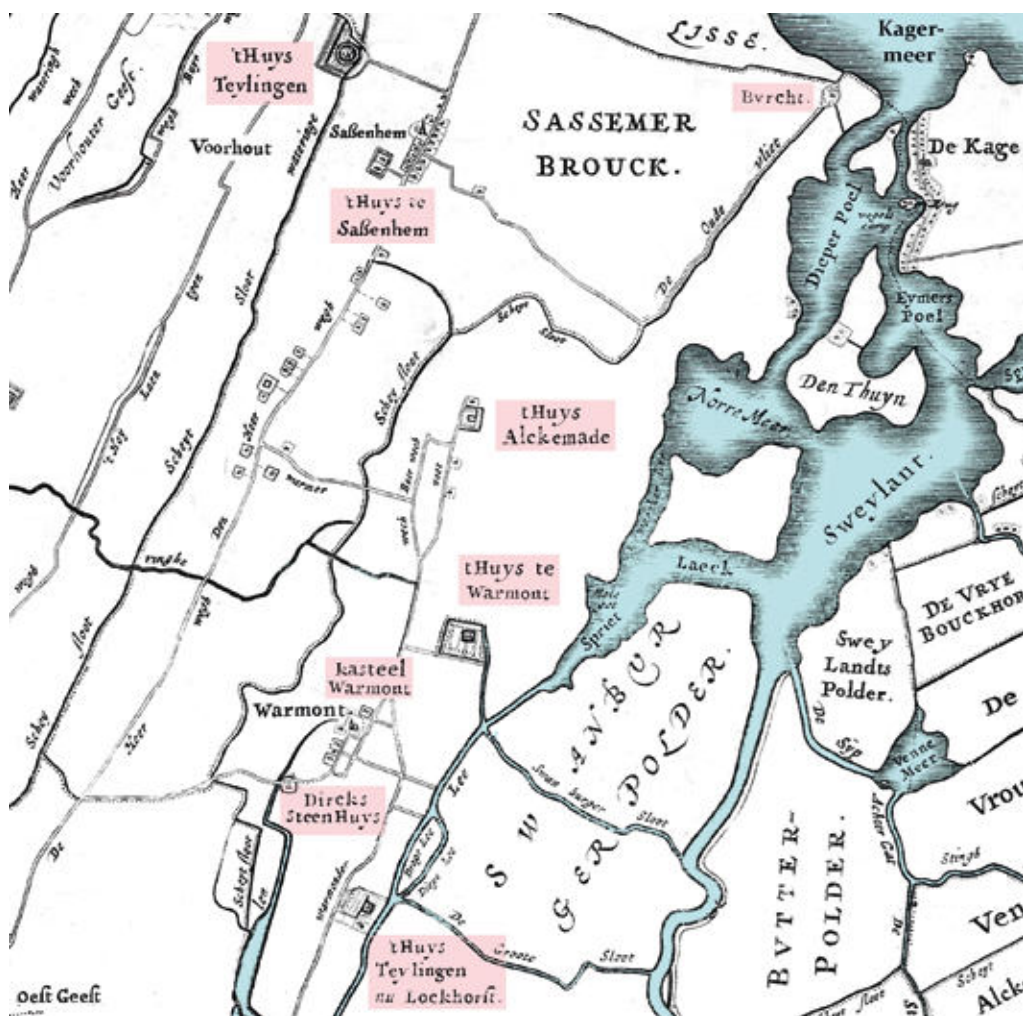
Geen enkele heer of vrouwe van een heerlijkheid van Kaag en Braassem woonde in 1290 daadwerkelijk in die heerlijkheid. Zij leefden hoog en droog in hun kastelen op de stevigere en veiligere geestgronden ten westen, of op de kleigronden langs de Oude Rijn ten zuiden van Kaag en Braassem. Dirck 1e heer van Alckemade bewoonde de riddermatige hofstede 't Huys Alckemade op de oude duinen aan het Sassemmerbrouck ten zuiden van Sassenheim (aan de tegenwoordige Wasbeeklaan). Op kaart 1 zien we verder nog een groot aantal kastelen langs de Oude Rijn. Bij Koudekerk stikte het op zeker moment van de kastelen. Kasteel Groot Poelgeest lag op een eilandje ten westen van de Hooge Waert en werd in 1290 bewoond door Alverade van Brederode, weduwe van Dirk I van Poelgeest, met haar kinderen. Zij was vrouwe en tiendhefster van Hoogmade en Koudekerk.

Op de Hooge Waert hebben maar liefst drie kastelen gestaan: Klein Poelgeest, Van Tol en Foreest. En op de zuidelijke

oever van de Oude Rijn stonden nog 't Huys Rijnenburgh en 't Huys te Leeuwen. Koudekerk aan den Rijn is daarom ook wel het 'Wassenaer van de middeleeuwen' genoemd.

Meer naar het westen zien we 't Huys ter Zyl en 't Huys ter Does in Leyderdorp, beide gelegen aan een belangrijke waterweg, en in Zoeterwoude (op het huidige terrein van bierbrouwer Heineken) kasteel Van Swieten aan de Suete (Zoete). Bij elke watersplitsing stond wel een kasteel of burcht, strategisch neergezet ter verdediging van het graafschap en vooral ook om schepen die de grafelijke tolheffing probeerden te omzeilen te kunnen onderscheppen en te beboeten.

In Woude zien we de Bransenburg ten zuiden van het Braassemmermeer en ten oosten daarvan 't Huis ter Woude. Beide kastelen waren (zoals we in deel 4 al zagen) sinds 1245 verlaten, toen Jacob XI van den Woude na zijn huwelijk met Sofia van Warmond naar Warmond was verhuisd. En om het verhaal helemaal af te ronden: linksonder in Leyden zien we

Kaart 2: de kastelen in en rond Warmond. ►

nog de Leidse Burcht en kasteel Gravensteen waar Floris V residentie had gehouden voordat hij het grafelijk hof naar des Graven Haeghe had verhuisd.

Vlakbij de 'versterkte edelmanswoning' van Dirck van Alckemade in Warmond verhieven zich de torens van maar liefst zeven andere kastelen. Zie kaart 2. In het noorden waren dat 't Huys van Sassenem van zijn achterneef Walewijn, heer van Sassenheim, en 't Huys Teylingen in Voorhout. Aan de doorvaart van het Cagermeer naar de Dieperpoel recht tegenover de Kage stond een ronde waterburcht of mottekasteel dat eigendom was van de heren van Sassenheim. Waarschijnlijk moesten ook zij er op toezien dat schepen de tol betaalden die zij aan de grafelijkheid verplicht waren.

Ten zuiden van de woning van Dirck zien we twee kastelen van de Van den Woude. In 1290 bewoonde Jacob XII van den Woude en zijn gezin nog het oude kasteel Warmont naast de dorpskerk van

Warmond, op 'dat lant dat Franken was, van Wermunde'. Zijn zoon Jacob XIII zou rond 1300 iets ten noordoosten daarvan het nieuwe kasteel Huys te Warmont bouwen.

Iets meer naar het zuiden stonden twee kastelen die de Van Teylingens in Warmond hadden gebouwd: Dirks Steenhuis, en 'de woning van Oude Simon van Teylingen' (later kasteel Teylingen-Lockhorst genoemd).

Rijnland was een dun bevolkte streek, maar er stonden zoals we zien tientallen kastelen. Er was in die tijd in feite een adellijke overbevolking. Het betekende een enorme druk voor de eenvoudige bewoners van Rijnland, aan wie de geneugten van het middeleeuwse ridderleven voorbij gingen, maar die het via de belastingen aan hun ambachtsheren allemaal wel moesten betalen. Voor hen bestond het leven uit armoede, honger en vooral heel hard en lang werken. De tegenstelling kon niet groter zijn.

Het boek *Onze heerlijkheid Alckemade* is verkrijgbaar bij de Veenerick en is te bestellen via Bol.com of via een e-mailtje aan mij: jku@casema.nl.

Uitnodiging voor de donateursavond met uitreiking Oud-Alkemadeprijs

Beste donateurs,

Wij nodigen u graag uit voor onze jaarlijkse donateursavond op vrijdag 25 oktober a.s. aanvang 20.00 uur.

U bent vanaf 19.45 welkom voor een kopje koffie of thee.

Na de opening door voorzitter Lex van der Zwet vindt de uitreiking van de Oud-Alkemadeprijs plaats. Deze prijs wordt door de stichting Oud Alckemade uitgereikt als waardering voor bewoners die hun pand voor eigen risico en op eigen kosten in de oude staat hebben gerestaureerd.

Daarna verzorgt Piet Dobbe een korte presentatie over de oude veiling E.M.M. aan het Zuideinde en wordt een film vertoond over deze veiling.

U hoort vervolgens wat de stichting Veense Veiling hiermee van plan is.

Na afloop is er nog een gezellig samenzijn onder het genot van een drankje.

Op de fiets naar Australië!

Jos Cozijn

Warmonder en Vener vertrokken
Op fiets naar Australië

Waar op dit moment (2024) veel media-aandacht uitgaat naar een tweetal fietsers uit de regio die onderweg zijn naar Singapore, was er in de jaren zeventig van de vorige eeuw óók media-aandacht (via het Leidsch Dagblad) voor een tweetal fietsers uit onze regio, waaronder Jan de Koning uit Roelofarendsveen, die in 1970 op de fiets stapten richting Australië!

Martien Versluys uit Warmond legde de basis van het plan. Hij was door zijn (heer)oom, woonachtig in Australië, uitgenodigd om langs te komen. Martien wilde dit graag doen, maar dan wel op de fiets. Na een publicatie over zijn plannen in het Leidsch Dagblad, kreeg hij diverse verzoeken van jongelui uit de regio om mee te mogen fietsen. De keus viel uiteindelijk op Jan de Koning. Jan en Martien kenden elkaar van het fietsen bij de Leidse wielervereniging Swift.

In die tijd kostte het organiseren van zo'n groot plan veel tijd. Alleen al het bezoeken van ambassades, dit om toestemming te krijgen om door een land heen te mogen fietsen, duurde weken en dan moest er vaak nog teruggekomen worden! Veel hulp kregen ze van de ANWB en de NJHC (Nederlandse Jeugdhierbergcentrale) in het opzetten van hun tocht en het vinden van plekken om te overnachten. Gijs van Dam uit Leiden regelde voor hen fietsen via Peugeot.

De tocht gaat van start

Op 31 mei 1970 was het dan zover, op de fiets vanuit Warmond via Roelofarendsveen richting Apeldoorn (waar een tante van Jan woonde). Daarna zou de tocht

gaan door Duitsland via Oostenrijk naar Italië. Dan Griekenland, Turkije, Perzië (het huidige Iran), India (met een uitstapje naar Nepal), Birma, Thailand en Maleisië naar Singapore. Vanuit Singapore de overtocht naar Indonesië en via Timor de oversteek naar Australië. De jongens hoopten de tocht binnen een jaar te volbrengen.

Door Europa naar Azië

Begin juli fietste het tweetal in Italië en kwam terecht in Venetië. Hier ontmoetten ze een dorpsgenoot van Martien die hen door Venetië manoeuvreerde op weg naar hun hotel. Via Ravenna, Rome en Napels kwamen ze tenslotte uit in Brindisi. Hier volgde de oversteek naar Griekenland.

Midden juli 1970 fietste het tweetal in Griekenland en dit kwam uitgebreid in het Leidsch Dagblad. Martien vertelt in de krant: "Een enorm zware rit was de tocht naar Livanates. De weg was erbarmelijk slecht en de zon scheen meedogenloos. Halverwege zijn wij op een stoel bij een cafeetje neergevallen. De gastvrijheid die wij ondervonden was geweldig. Direct kwam de eigenaar van de zaak naar ons

toe die wat te drinken voorzette en ons tevens in de gelegenheid stelde om ons wat op te frissen. Daarna liet hij wat eten aanrukken en konden wij onze hongerige magen vullen."

In Turkije verliep ook niet alles voo spoedig. Een citaat uit het Leidsch Dagblad van 1 september: "Over de hotels in Turkije zijn wij beslist niet te spreken. Stromend water schijnt men er niet te kennen en als je je wilt wassen moet je dat doen in een grote ton." (Aanvulling Jan: waarbij aangetekend dat we in de allergeodkoopste hotelletjes verbleven.)

En: "Onze fietsen schijnen veel aantrekkingskracht op de Turken uitgeoefend te hebben. Ieder moment zat men er aan te rommelen. Na veel vijven en zessen mochten we ze tenslotte op de kamer zetten waar we sliepen."

Jan nu: "Het stuk in oost Turkije heb ik ervaren als het moeilijkste stuk van de tocht. Slechte wegen, de onvriendelijkheid van de mensen uit die omgeving, slecht eten waar onze westerse magen nog niet aangewend waren en het steeds maar op je hoede moeten zijn voor mensen maar ook voor honden. Wij hebben rug aan rug gestaan met de fietsen voor ons om de honden weg te houden."

Jan (rechts) en Martien bij hun vertrek op 31 mei 1970

Het vlaggetje van Jan op zijn fiets.

Zandstorm in Azië

Eind september kwam er een reportage uit Kabul, de hoofdstad van Afghanistan. De twee fietsers waren hier gekomen via Perzië, waar het grote aantal bedelaars hen was opgevallen. Na een enige wachttijd aan de grens met Afghanistan konden ze eindelijk verder, maar toen kwamen zij in een zandstorm terecht.

Uit de krant van 22 september 1970: *“Een zandstorm overviel ons toen wij over een open vlakte reden. Dit is iets dat we nooit meer hopen mee te maken. Verschrikkelijk. Alles zat vol. Het ergste was dat het zicht niet meer dan tien à twintig meter was. Maar we reden toch door. Het had helemaal geen zin om af te stappen, want er was nergens een beschutting.”* En: *“Even verder stond een bestelauto waarmee wij konden meerijden. Er moest echter wel geld op de tafel komen. Nou, je begrijpt dat we daar geen bezwaar tegen hadden.”*

Begin oktober 1970 zijn ze aangekomen in Pakistan. Het links rijden op de wegen, daar moesten de twee fietsers aan wennen en af en toe maakten ze wel eens een vergissing. Er was nog iets anders wat opviel: *“We keken onze ogen uit toen we op een gegeven moment mensen op straat tegen kwamen die met pistolen, geweren en dergelijke rondliepen. Dat schijnt hier de gewoonste zaak van de wereld te zijn. Het begint eigenlijk al bij de jeugd. Zij lopen met katapults en schieten naar je als iets hen niet aanstaat. Vlak voor het plaatsje Peshawar kregen ook wij moeilijkheden met deze jochies. Ze duwden Jan in de berm van de weg en wilden hem afstuigen zonder dat hiertoe aanleiding was.”*

Martien filmt, Jan kijkt toe.

Door India en Thailand

De communicatie met het Leidsch Dagblad verliep per brief en begin november komt de eerste brief binnen uit India en in december een tweede met het vervolg van hun reis naar Thailand.

Jan nu: *“Het bezoek aan de Taj Mahal heb ik achteraf als een van de hoogtepunten ervaren. Wat een prachtig gebouw.”* en *“De Engelsen hadden in het verleden allerlei resthouses opgezet langs de routes in India en daar maakten wij graag gebruik van!”*

En uit de krant: *“De laatste 120 kilometers in India waren die van Burdwan naar Calcutta. We gingen vroeg op stap en alles ging lekker, tot zo'n 50 kilometer voor ons doel van die dag. Hier liet de weg ons in de steek, door de overstromingen was er maar heel weinig van over gebleven. En hier kreeg ik dan ook een leuke band. Repareren ging snel en om 2 uur reden wij Calcutta binnen. Tussen de hopen afval en de duizenden slapende mensen gingen wij op zoek naar een hotel. Geld konden wij nergens krijgen en geen bank wist van ons bestaan. Op advies van de heer Nieuwenhuis van de Nederlandse Bank stuurden we een telegram naar Nederland. En nu maar wachten.”*

Vanuit India bezochten de twee Nepal en vlogen ze vanuit Calcutta via Birma naar Thailand. De ontvangst hier door een medewerker van de Nederlandse ambassadeur, de heer Broese, was hartverwarmend. Ze kregen de kans om even bij te komen en wat Nederlandse kranten door te kijken. Wat de twee reizigers op-

Overvloedig water in Maleisië.

viel, was het verschil met India. In Thailand is alles veel luxueuzer, maar ook veel duurder. Ook opvallend was de vele regen die er viel tijdens hun tocht door Thailand.

Begin december bevond het tweetal zich in Maleisië en hier reden ze voor het eerst sinds Duitsland weer op fietspaden. Uiteindelijk kwamen ze uit in Penang. Het Nederlandse Consulaat werd opgezocht en hier kregen ze ‘een lekker bakkie koffie’. Daarna door naar Kuala Lumpur. Hier werd de tocht naar Singapore gemaakt en was het wachten op de boot naar Indonesië.

Naar Indonesië

Maar die boot kwam nooit! Na veertien dagen wachten moest er op een andere manier gereisd gaan worden. Het tweetal schraapte al hun geld bij elkaar en dankzij de hulp van de JAL (Japanese AirLines) - de fietsen mochten gratis mee - vloog men van Singapore naar Djakarta.

Begin maart 1971 komt er weer een brief binnen en publiceert het Leidsch Dagblad o.a. het volgende: *“In Djakarta was het wel een beetje een ‘linke boel’ om te fietsen, alles rommelde maar wat aan en de gammele bussen vlogen direct naar de kant als zij een klant zagen staan.”*

Vanuit Djakarta fietsten ze via Bogor naar Bandoeng. Hierover het volgende: *“Het laatste eind van de rit werden we verge-*

zeld door een jongen waar we ook konden slapen toen we merkten dat alle hotels vol waren.”

Daarna door op de fiets naar Jogjakarta waar o.a. de Boroboedoer, een tempel uit het jaar 800, werd bezocht en door naar Bali. Jan nu over de tocht door Indonesië: *“Terugkijkend heb ik de fietstocht in Indonesië als heel fijn ervaren. De mooie natuur, de gastvrijheid en hartelijkheid van de mensen die wij hebben ontmoet. Het was ook fijn dat veel mensen begrepen wat wij zeiden. De Boroboedoer was indrukwekkend.”*

Fietsen in Indonesië

Eindpunt Australië bereikt

Door het uitvallen van vluchten naar Sydney en Darwin stapten ze in het vliegtuig, een oude DC3, naar voormalig Portugees Timor, na een tussenlanding in Soemba. Vanuit Timor vlogen ze door naar Darwin. Australië was bereikt!

Vanuit Darwin werd geprobeerd op de fiets verder te komen en eventueel mee te liften met een road train. Dit bleek onmogelijk omdat er zoveel regen was gevallen dat grote delen van het land niet te bereiken waren. Terug naar Darwin en daar werd een ticket gekocht voor de bus. Die bracht hen in vier dagen, met een omweg over Adelaide en Melbourne, naar Sydney. Hier werden de twee fietsers opgewacht door pater Versluys, de heerom van Martien.

Jan toen in het Leidsch Dagblad: *“Het is allemaal nog wat wennen nu. Geen ongeregeld leven meer, maar eten op zijn tijd enz. We zijn weer terug in een normaal land en dat is weer te merken aan de maag. De komende maanden bivakkeren we in een bungalowtent die Mart met meneer Dries in de tuin heeft opgezet. Nu nog op werk uit. Ik kan nu wel zeggen dat deze reis fantastisch is geweest. We hebben dan ook in het geheel geen spijt dat we aan deze trip zijn begonnen. We hebben bijna 20.000 km gefietst met de bedoeling om iets van de wereld te zien, en dat hebben we. Azië is zo’n andere wereld, daar kun je je geen voorstelling van maken als je rustig in Nederland achter de kachel blijft zitten.”*

Terug naar Nederland

De terugreis naar Nederland moest nog gefinancierd worden, dus in de maanden tussen de aankomst in Sydney en de terugkomst in Brussel werd er gewerkt om de terugreis te betalen. Op donderdag 29 juli 1971 was het dan zover. Het tweetal landde in Brussel en werd daar verwelkomd door familie en vrienden. Toen op weg naar Roelofarendsveen waar o.a. burgemeester Smolders van de gemeente Alkemade hen opwachtte en uiteindelijk door naar Warmond. Hier maakte het tweetal nog een ererondje door het dorp, begeleid door de Warmondse muziekvereniging St. Mathias.

Het tweetal was thuis, maar nog zonder koffers met daarin o.a. hun filmmateriaal. De koffers zaten nog in het vliegtuig en dat was doorgelopen naar Londen!

Jan nu over zijn fietstocht met Martien: *“Wij vulden elkaar goed aan en hielpen elkaar regelmatig over het dode punt. Wij werkten goed samen en dat was heel fijn. Het was één groot avontuur, een ervaring voor je leven.”*

Na veertien maanden fietsen JAN en MARTIEN zijn donderdag weer thuis

WARMOND/ROELOFARENDSEVEEN — Bladen met een rijkdom aan foto's en gemaakte films zullen Jan de Koning uit Roelofarendsveen en Martien Versluys uit Warmond weer in de ouderlijke woning terugkijken. Zij hebben daarmee een avontuurlijke tocht voltooid die uniek genoemd kan worden. Immers vorig jaar vertrokken zij op zondag 31 mei voor een wel zeer lange fietstocht met als einddoel Dundas in Australië waar een heerom van Martien Versluys werkzaam is. Op 14 februari van dit jaar arriveerden zij op dit adres. Een fietstocht die door vele landen ging. Uiteraard hebben zij op deze tocht vele avonturen beleefd. Hieran hebben zij uitgebreid foto's gemaakt en 41 films waarvan er jammerlijk twee zijn gestolen. Echter voldoende materiaal om enkele boeiende avonden te kunnen geven en daarbij hun reiserivaringen weer te geven. Vanaf eind februari zijn zij in Dundas enkele maanden werkzaam geweest om de kisten van de thuisreis te kunnen verdienen.

Donderdag arriveren zij in Brussel en zullen vandaar door de beide families met een autobus worden afgehaald. Te ongeveer 6 uur zullen zij dan in Roelofarendsveen op het thuisreis van Jan de Koning. Essensweg 8, arriveren. Hier wordt door enkele leden van de wielvereniging „Swift“ uit Leiden een wat feestelijke ontvangst voorbereid. Vandaar gaat het naar Warmond naar het huis van Martien Versluys. Hier wordt hun een muzikale serenade aangeboden waarna een muzikale rondgang door het dorp Warmond voert.

Leidsch Dagblad, 27 juli 1971.

De thuiskomst op 29 juli 1971.

*Met dank aan Jan de Koning
en René Koek.*

Bronnen:

- Materiaal Jan de Koning
- Archief Historische Kranten, Erfgoed Leiden en Omstreken

Turf maken in oorlogstijd

Roen van der Geest

“In de oorlog maakte iedereen turf.” Deze uitspraak van een dorpsgenoot noteerde Sjaak van der Geest in 2020 in *De Brug*, het dorpsblad van Oud Ade. Over het beroep van ‘baggerman’ schreef hij: “Een enkele keer werd (veen)bagger gevonden dat nog als turf gebruikt kon worden. Vooral in de oorlog probeerden baggeraars turf te maken uit veenbagger. Ze leverden ook veenbagger aan anderen die de bagger dan zelf gingen ‘verturven’”. Twee foto’s uit het archief van Oud Alkemade geven een inkijkje in deze vorm van turfproductie.

Op de eerste foto staat meester Jacobus Herman (roepnaam Ko) Ponsioen (1908-1977). Hij was hoofd van de St. Bavo-school in Oud Ade van 1938 tot 1972. Tijdens de oorlog hadden Ponsioen en zijn echtgenote Anna grote moeite om hun woning warm te stoken. Zelfs kartonnen schoolplaten verdwenen in de kachel. En uiteraard hout dat op verschillende plaatsen in het dorp werd geka(a)pt.

Ponsioen waagde zich ook aan het turf maken. Hij lijkt op de foto tevreden over het resultaat van de gezinsarbeid.

Maar hoe kwam Ponsioen aan de gewenste bagger? Zoon Jan: “Gerrit Roos verkocht in de oorlog bagger aan particulieren. Mijn vader probeerde het turf maken ook uit. En leende het gereedschap bij anderen.”

Gerrit Roos was geen beroepsbaggeraar. Volgens zijn dochters Nel en Mien baggerde hij destijds vaak samen met zijn broer Hein. Ze haalden geschikte veenbagger uit de Kever (deel van de Kagerplassen ten noorden van Oud Ade), weet Sam Olijerhoek; en soms uit brede sloten en tochten in polders. Wellicht via de Zevenhuizen voeren ze hun vracht naar het dorp en bezorgden ze die (per kruiwagen) op de plek achter de St. Bavoschool. Mogelijk hadden ze meer afnemers in de buurt.

Meester Ponsioen als turfmaker aan de achterzijde van het schoolgebouw in Oud Ade. Van links naar rechts drie van zijn kinderen: Annie, Tonny en (vermoedelijk) Sjaak/Jack.

Hoe verliep het productieproces vervolgens bij Ponsioen? Dochter Annie: “Onze vader maakte een bekisting voor de bagger. Het water liep er in een paar dagen uit. Daarna moesten wij als kinderen op klompen met plankjes eronder trappend er overheen lopen. Heel netjes, heel systematisch. Daarna werd er met een meswerk met vierkantjes aan een steel doorheen gesneden en zo kreeg je blokken erg vochtige turf. Die moesten torenvormig opgestapeld worden, met openingen ertussen, zodat de wind vrij spel had om de turf te drogen. Na een tijdje was alles droog en kon je de grijze of zwarte turf gebruiken in de kachel.” Volgens Jan leverde de turfmakerij van het gezin niet veel op: “Een succes? Nou nee, de hoek die mijn vader ervoor gekozen had, lag in de luwte van de wind; dat en regen verpestten het droogproces.”

Op de andere foto is Manus Vermeij (1909-1997) bezig om veenmodder in repen te snijden. Wie hem de veenbagger heeft geleverd is onzeker, misschien de genoemde broers Roos. Over het turf maken heeft zoon Jos Vermeij (kort na de bevrijding geboren in Oud Ade) zijn vader nooit horen praten, laat staan over de kwaliteit. Vermeij verbleef met zijn gezin in de oorlog tijdelijk bij zijn schoonouders, Jan en Ploon Verhaar, op de Akkerslootkade (in de volksmond de Kippendijk) in Oud Ade. In 1934 was hij getrouwd met Johanna Agatha (Jans) Verhaar.

Het toeval wil dat Ponsioen en Vermeij elkaar waarschijnlijk op de kweekschool (pabo) van het Bisschoppelijk College in Beverwijk hebben leren kennen. Zij behaalden er in 1927 hun onderwijzersakte. En begonnen aan de opleiding voor hoofdonderwijzer. Vermeij heeft drie weken als vervanger voor de klas gestaan, weet zoon Jos. Daarna vond hij geen nieuwe baan.

Manus Vermeij als turfsnijder op de Kippendijk. De foto is genomen richting Oud Ade. Links de Ade. Op de voorgrond is de bekisting zichtbaar om de veenbagger heen. Op de achtergrond de (bomen langs de) Oud Adeselaan richting Rijpwetering.

In maart 1928 werd hij goedgekeurd voor militaire dienst die hij vervulde in 1929-1930. Rond deze tijd is hij gaan werken bij drukkerij De Spaarnestad in Haarlem; hij vierde daar in 1953 zijn 25-jarig jubileum.

Waarom verbleef Vermeij tijdens de oorlog in Oud Ade? Het gezin woonde tot 30 december 1942 in Velsen-Noord. In verband met de verdediging van het IJmond-gebied werden inwoners van de gemeente Velsen door de Duitse bezetter gedwongen te evacueren. Van de 49.000 inwoners verhuisden er tijdens de oorlog 35.000. Degenen die zelf geen onderdak konden vinden, werden ondergebracht in Friesland, Groningen en Drenthe. Het gezin Vermeij was welkom in Oud Ade bij de ouders van Jans. Manus ging ook geregeld langs - op Leidseweg 1 - bij zwager Cor Olijerhoek. Deze was getrouwd met Kee, een zus van Jans. Aan een weerzien in Oud Ade tussen Vermeij en Ponsioen zijn geen herinneringen.

In november 1945 verhuisde Vermeij met zijn gezin naar Haarlem. Hij klom bij De Spaarnestad op tot chef-corrector. De *Nieuwe Haarlemsche Courant* schrijft dat hij binnen het bedrijf een bijzonder gewaardeerde werknemer was. Na het overlijden van Jans in 1967 hertrouwde Manus in 1971 met Mien van der Stoop. In 1997 overleed Manus op 88-jarige leeftijd in Haarlem.

Meester Ponsioen bleef in Oud Ade en was actief op verschillende terreinen, zowel politiek als cultureel. Bij zijn 25-jarig jubileum in 1963 noemde de toenmalige inspecteur hem 'een van mijn beste hoofden'. Om gezondheidsredenen ging Ponsioen in 1972 vervroegd met pensioen. Hij overleed vijf jaar later in Leiderdorp.

Bronnen:

- Familieleden van in het artikel genoemde personen
- <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-familie-vermeij/1170.php>
- Roen van der Geest, Rond de Rode Polder (Roelofarendsveen 2022)
- Sjaak van der Geest, 'De Baggerman', in: De Brug, december 2020
- Nieuwe Haarlemsche Courant, 18 mei 1953, p. 2
- Noord-Hollands Archief, Militieregister 1929, aktenummer 122

Uw berichtje of telefoontje naar de redactie van Alkmadders stellen we erg op prijs. E-mailadres: alkmadders@ziggo.nl of 0172 43 99 43.

EEN KERKBANK ALS

Pieter van Ruiten

Als vriend van Oud Alkemade weet u ongetwijfeld dat de 42 vrijwilligers van ons museum altijd actief zijn om de historische collectie voorwerpen uit de geschiedenis van de voormalige gemeente Alkemade een plaats te geven in ons museum of in het nieuwe depotgebouw. Het is voor ons bijzonder eervol dat we - in de hele geschiedenis van het museum - nog nooit wat hebben gekocht. Alles wat we bezitten is ons geschenken. Door families, door erfgenamen en soms door andere historische verenigingen. Omdat ze vinden dat het wel past in onze collectie. Kortgeleden ontvingen wij een originele kerkbank. Ooit in het bezit geweest van een voormalig kerkmeester van de parochie St Petrus' Banden in de Veen. Volgens de informatie was de lengte van de bank oorspronkelijk twee keer de huidige afmeting. Timmerman Wim Zwartjes (een van de oprichters van Oud Alkemade) zou de bank toen hebben gehalveerd zodat ze geschikt werd voor gebruik bij de familie.

Sjaak Koek is bij ons museum de collectiebeheerder. Hij weet alles van de meer dan zesduizend artikelen die in het museum en het depot worden bewaard. Zijn assistente Marleen Simons zorgt dat alles digitaal wordt opgeslagen, gerangschikt en van een foto wordt voorzien. Zodat we over 'tig' jaren nog weten wat er 'in huis' te vinden is. En daarmee begint ook de zoektocht naar de oorsprong van deze massief eikenhouten kerkbank. Er wordt namelijk aan getwijfeld of hij wel uit de Petrus Banden-kerk komt. Vanwege de kleur en vanwege de klepjes. Stond de bank wellicht op het kerkkoor? We willen de bank namelijk graag opnemen in onze collectie, maar moeten dan wel zeker weten dat hij uit Alkemade komt. En dat is dan ook reden om u te vragen: **(Her)kent u deze kerkbank?**